

АНОТАЦІЇ

Микола Вітенко

5–17

Еволюція польсько-українських відносин у галицькому селі в 1867–1914 роках

Розглянуто процес роздроблення поміщицьких маєтків у Галичині в 1867–1914 рр. Висвітлено спроби польських політичних партій та економічних організацій обмежити доступ українських селян до купівлі земель збанкрутілої шляхти, переселення польських колоністів на українські етнічні землі і вплив польської колонізації Східної Галичини на польсько-українські відносини.

Ключові слова: Галичина, польсько-українські відносини, боротьба за землю, парцеляція.

Галина Ріккарді

18–24

Академічна політика центральних і краєвих органів влади у Східній Галичині (1867–1914)

Розглянуто політику урядів Австро-Угорщини та Галицького намісництва в питаннях розвитку вищої освіти Східної Галичини у 1867–1914 рр. Наголошено, що за фасадом ліберальних реформ в імперії Габсбургів приховувалися чіткі механізми збереження монархії, консервації політичних і суспільних відносин, унеможливлення радикалізації народних настроїв. Зазначено, що австрійські уряди заохочували до лояльності поляків й українців, але посилювали міжнаціональний антагонізм у краї. Вказано, що лише залучення польських магнатів із Галичини до управління імперією активізувало процес розбудови системи вищої освіти в регіоні.

Ключові слова: Східна Галичина, Ціслеїтанія, академічна освіта, Габсбурги.

Олександр Васянович

25–34

Польські впливи на традиційно-побутову культуру української дрібної шляхти початку ХХ століття

Розглянуто польські впливи на традиційну культуру української дрібної шляхти. Зазначено, що бажання українських шляхтичів вирізнитися серед селянства змушувало їх запозичувати окремі елементи польської або міської культури, яка сприймалася як модніша, прогресивніша. Помічено найзначніші іноетнічні елементи в матеріальній культурі (житлобудуванні, одязі, харчуванні). Стверджено, що окремі свідчення вказують на такі впливи в духовній культурі, зокрема у весільній та поховальній обрядовості.

Ключові слова: шляхта, матеріальна культура, духовна культура, етнокультурні впливи, Полісся, Галичина.

Ігор Жук

35–56

Тадеуш/Гадей Обмінський – архітектор сецесійного Львова

Досліджено біографію Тадеуша Обмінського (1874–1932) – провідного львівського архітектора 1900–1930-х років. Основну увагу приділено його численним проектам, позначеним особливими рисами стилю сецесії (Art Nouveau). Об’єктом додаткового розгляду обрано співпрацю Т. Обмінського з будівельними фірмами початку ХХ ст. Творчість видатного архітектора представлено в контексті тогочасних українсько-польських стосунків. Йдеться, зокрема, про стилізацію українських народних мотивів у сецесійній архітектурі, а також про формування концепції “народного стилю”.

Ключові слова: Тадеуш Обмінський, Львів, Галичина, Україна, Польща, архітектура, будівництво, сецесія, Art Nouveau, неокласицизм, Львівська політехніка, Іван Левинський, націоналізм.

Уляна Уська

57–68

“Галицьке зрівняння” 1914 року як польсько-український політичний компроміс

На основі опрацювання неопублікованих архівних матеріалів, законодавчих актів, статистичних даних, матеріалів періодичних видань зроблено спробу висвітлити політико-правові механізми забезпечення “Галицького зрівняння” 1914 р., проаналізувати закладені в його основу політичну модель та виборчі технології, з’ясувати їх вплив на ступінь політичної інтегрованості української спільноти. Зазначено, що “Галицьке зрівняння” трактується як провінційна модель політичної співпраці між поляками й українцями, що вбудовувалася в систему австро-угорського дуалістичного федералізму, або ж як своєрідний міжнаціональний “*modus vivendi*”, покликаний урівноважити політичну систему на крайовому рівні.

Ключові слова: “Галицьке зрівняння” 1914 р., сеймова виборча реформа 1914 р. у Галичині, польсько-українські відносини, австро-угорський дуалістичний федералізм.

Іван Патер

69–85

Українсько-польські відносини в Галичині (1914–1916)

Простежено українсько-польські стосунки від вибуху Першої світової війни до Листопадових актів 1916 р. Зокрема висвітлено орієнтацію українського і польського політикуму щодо утворення власних незалежних держав, інсинуації австрійсько-польської адміністрації щодо українців на початку війни, поборення поляками домагань українців про утворення коронного краю з етнічних українських земель у складі Габсбурзької монархії.

Ключові слова: українці, поляки, Австро-Угорщина, Росія, державність.

Віктор КИРЕЯ

86–99

Формування військово-повітряних сил в українсько-польській війні (1918–1919)

Проаналізовано повоєнну матеріальну базу в Галичині, що стала базою для створення військової авіації Західноукраїнської Народної Республіки (ЗУНР) та Польщі. Ідентифіковано основних організаторів, вивчено структурні й управлінські особливості побудови військово-повітряних сил ЗУНР і Польщі. Досліджено емблематику та розпізнавальні знаки. Проаналізовано достовірність деяких дат, пов'язаних із першими вильотами польської військової авіації й переформуванням у військово-повітряних силах ЗУНР.

Ключові слова: військово-повітряні сили, Західноукраїнська Народна Республіка, Польща, українсько-польська війна, матеріально-технічна база, організатори, структура, розпізнавальні знаки, емблема.

Наталія МИСАК

100–117

Середня освіта як важливий чинник у формуванні української інтелігенції в Галичині наприкінці XIX – на початку XX століття

Досліджено особливості середньої освіти в Галичині наприкінці XIX – на початку XX ст. та її роль у процесі формування української інтелігенції. Зокрема проаналізовано негативні чинники (позиція імперської влади в національному питанні, дискримінаційна політика місцевої польської адміністрації щодо українського населення, відставання Галичини в освітньому плані від інших австрійських країв, низька кваліфікація педагогічних працівників, особливості навчального процесу в середніх школах, матеріальне становище гімназистів тощо), що гальмували становлення національної інтелектуальної еліти. Також розглянуто позитивні чинники, які стимулювали формування інтелігенції: громадська активність українців щодо створення приватної середньої школи, що відповідала б освітнім запитам населення, молодіжна ініціатива й самоорганізація у задоволенні своїх національних і духовних потреб.

Ключові слова: середня освіта, гімназії, реальні школи, інтелігенція, Галичина.

Ольга Ніколаєнко

118–124

Польський національний культурний рух на Харківщині в 1920–1930-х роках

Досліджено національно-культурне життя поляків Харківщини в 1920–1930-х роках, виявлено особливості й етапи його розвитку. Встановлено, що політика коренізації сприяла розвитку польських національно-культурних організацій, серед яких найбільш популярними були ті, що мали обмежений партійний вплив. Зазначено, що в 1930-х роках активісти польського культурного руху зазнали переслідувань, а потім були винищені й фізично, що надовго перервало національно-культурне життя поляків на Харківщині.

Ключові слова: поляки, Харківщина, національний культурний рух, політика коренізації, репресії.

Оксана Руда

125–139

Правове становище населення Другої Речіпосполитої

Висвітлено правове становище національних меншин Другої Речіпосполитої. Досліджено міжнародну й польську нормативно-правову базу культурно-освітньої та релігійної сфер, яка створювала національним меншинам певні можливості для соціально-економічного, культурного і політичного розвитку. Показано, що Польська держава, попри взяті на себе міжнародні зобов'язання та гарантії вільного розвитку освіти, культури та релігійного життя громадян, розгорнула політику колонізації.

Ключові слова: Друга Річпосполита, національні меншини, нормативно-правова база, освітня сфера.

Оксана Боруцька

140–149

Взаємовідносини Української Греко-Католицької Церкви з Міністерством віровизнань та освіти Другої Речіпосполитої

Проаналізовано взаємовідносини Української Греко-Католицької Церкви з Міністерством віровизнань та освіти Другої Речіпосполитої. Представлено роль міністерства і досліджено специфіку відносин, які склалися між ним та Церквою в 1918–1939 рр. Проблематика взаємовідносин Української Греко-Католицької Церкви і Міністерства віровизнань та освіти Другої Речіпосполитої взагалі не досліджувалася.

Ключові слова: Українська Греко-Католицька Церква, Міністерство віровизнань та освіти, ординаріат, консисторія, митрополит, єпископ, єпархія, парафія, Конкордат, Апостольська столиця.

Ольга Войтюк

150–162

Митрополит Андрей Шептицький і справа єдності християнської церкви

Здійснено спробу з'ясувати мотивацію зацікавлення митрополита Андрея Шептицького (1899–1944) справою християнської єдності. На прикладі пастирських послань Галицького митрополита висвітлено конкретні кроки щодо втілення в життя програми єдності християнської Церкви й історичну еволюцію ідеї екуменізму. Особливу увагу присвячено реакції православних єрархів та інтелігенції на заклик митрополита Андрея в 1941–1942 рр. до возз'єднання українських Церков. Зроблено висновок, що єднання християнських Церков українського народу – необхідна умова національної консолідації в Україні.

Ключові слова: Греко-Католицька Церква, християнська єдність, пастирські послання.

Юлія Павлів

163–179

Образ “малої вітчизни” в історичній пам'яті переселенців із Холмщини та Лемківщини

На основі інтерв'ю, які записала авторка, реконструйовано образ “малої батьківщини”, що зберігся в пам'яті осіб, депортованих із Холмщини та Лемківщини внаслідок

подій Другої світової війни. Стверджено, що уявлення про “малу вітчизну” – це частина історичної пам’яті переселенців про українсько-польське прикордоння. Зазначено, що примусове переселення та важкі умови після переїзду вплинули на ідеалізацію часо-простору прикордоння – головне місце в уявленнях переселенців займають ностальгійні спогади про дитинство, поетизовані описи місцевості, позитивні, навіть із нотками ідеалізації, розповіді про життя міжнаціональної громади, її суспільної організації.

Ключові слова: Холмщина, Лемківщина, переселенці, історична пам’ять, українсько-польське прикордоння, образ “малої вітчизни”.

Альона ГАРБАРУК

180–192

Зміцнення міжнаціонального діалогу – вагомий показник дієвості польських товариств у західних областях України на рубежі XX–XXI століть

Висвітлено особливості участі польських громадсько-культурних товариств західного регіону України в розбудові міжнаціональних контактів. Проаналізовано сьогоденні ініціативи та проекти об’єднань у цій площині. Окреслено значення товариств для збереження етнічних цінностей полонії і роль у формуванні взаємосприйняття поляка й українця. Звернено увагу на труднощі подолання історичних стереотипів у полонійному середовищі.

Ключові слова: польські товариства, західні області України, кінець XX – початок XXI ст., поляки, українці, взаємосприйняття, історичні стереотипи.

Юлія Крикун

193–201

Вплив католицького і православного духовенства на звичаєве право українців Західного Полісся

Зазначено, що вплив Православної Церкви в Україні здавна був великим: релігійні свята, церковні служби, Євхаристія, вінчання, хрещення, поховальні обряди завжди займали особливе місце в житті людини. Стверджено, що місце священнослужителя у звичаєво-правових відносинах українців досі не стало предметом окремого наукового дослідження. Тому вперше зроблено спробу дослідити роль православних і католицьких священнослужителів у різних сферах звичаєво-правової культури українців та їх значення в житті сільської громади на території Західного Полісся.

Ключові слова: священник, духовенство, роль священнослужителів, церква, звичаєве право, шлюбно-сімейні відносини, судочинство, громада.

Олена Даниліна

202–208

“Український палімпсест. Оксана Забужко в розмові з Ізою Хруслінською” як метажанровий текст у контексті національно-культурного життя українців і поляків

Порушено проблему метажанрової природи документалістики. Зокрема проаналізовано книгу “Український палімпсест”, що демонструє ознаки кількох жанрів. Зазначено, що за зовнішніми ознаками це – бесіда, а в тексті присутні елементи

автобіографії, біографії, історії, філософії, літературознавства, культурології, що дає змогу зробити висновок про метажанрову природу тексту. Констатовано, що книга розкриває також основні моменти українсько-польських культурних відносин на автобіографічному й історичному рівні.

Ключові слова: жанр, метажанр, автобіографія.

Любомир ХАХУЛА

209–222

Українсько-польські відносини в 1939–1945 роках у суспільно-політичній думці демократичної Польщі

Проаналізовано польський медійний та політичний дискурс про українсько-польські взаємини в роки Другої світової війни. Схарактеризовано внесок професійних польських істориків у публічну дискусію про війну. Показано, що протягом двох десятиліть після розпаду соціалістичного блоку в суспільно-політичній думці Польщі існували різні, часто протилежні, способи трактування діяльності Української повстанської армії, перебігу Волинської трагедії 1943 р., співпраці українського та польського національно-визвольних рухів.

Ключові слова: українці, поляки, суспільно-політична думка, Українська повстанська армія, Волинська трагедія, українсько-польські відносини.

Олег Піх

223–242

Особливості формування східної політики Республіки Польща в кінці 80-х – першій половині 90-х років ХХ століття

Проаналізовано становлення східної політики Республіки Польща в кінці 80-х – першій половині 90-х років ХХ ст. Зазначено, що зовнішньополітичні взаємини країни розвивалися в контексті геополітичних змін у державах Центрально-Східної Європи та розпаду Радянського Союзу. Основним акцентом в її східній політиці стали відносини з Україною, Росією та Білоруссю, які в цей час, як і Польща, розпочали шлях соціально-економічної трансформації.

Ключові слова: зовнішня політика, євроінтеграція, стратегічне партнерство, НАТО, Республіка Польща, Україна, Російська Федерація, Республіка Білорусь.

Ірина Глушик

243–256

Львівське історичне середовище другої половини ХІХ століття: територіальне та соціальне походження істориків

Представлено початок 1860-х – середину 1890-х років – час становлення у Львові фахового історичного середовища. Зазначено, що важливим аспектом його соціально-демографічного образу є географічне і соціальне походження істориків. Проаналізовано головні тенденції походження різних вікових груп чи поколінь, представлених у спільноті. Особливу увагу приділено русько-українським історикам, які в той час були її невід’ємною частиною.

Ключові слова: львівське історичне середовище, спільнота істориків, професіоналізація історії, соціальне середовище, територіальне походження.

Оксана Юрчук

257–267

Асиміляція українців як чинник польської політики міжвоєнної доби в інтерпретації Адольфа-Марії Бохенського

Висвітлено теоретико-методологічні й історико-політологічні роздуми польського публіциста-інтелектуала Адольфа-Марії Бохенського над проблемою асиміляції українців у Другій Речіпосполитій. Розглянуто теорію та політику етнічної і політичної асиміляції в контексті польської політичної доктрини міжвоєнної доби. Окреслено наслідки впливу асиміляції на суверенітет Польської держави та її міжнародний імідж. З'ясовано основні засади формування оптимальної програми державної асиміляції української національної меншини в умовах міжвоєнної Польщі.

Ключові слова: політична публіцистика, Адольф-Марія Бохенський, етнічна асиміляція, політична асиміляція, Ягеллонська ідея, міжнародна політика.

Андрій Фелонюк

268–276

З листів Омеляна Пріцака до Івана Крип'якевича (1942)

Представлено лист Омеляна Пріцака до Івана Крип'якевича від 11 серпня 1942 р., який є важливим джерелом вивчення українського наукового життя Львова 1942 р., зокрема діяльності середовища істориків на чолі з І. Крип'якевичем, та висвітлює справу інституційного оформлення наукової роботи історичного спрямування під час війни. Також документ інформує про розвиток наукової кар'єри О. Пріцака в цей період.

Ключові слова: Іван Крип'якевич, Омелян Пріцак, лист, історики.

Надія Халак

277–281

Картографування статистики загиблих українців на Волині 1938–1944 років

Підсумовано дані підрахунків утрат українців у результаті польсько-українського збройного протистояння у Володимир-Волинському р-ні напередодні та під час Другої світової війни і досвід нанесення їх на карті “Українські жертви Волині 1938–1944 рр. у картах і таблицях. Володимир-Волинський район”, підготовленої у Львівському відділенні Інституту української археографії та джерелознавства НАН України. Зазначено, що підґрунтям для створення карти стали опубліковані спогади учасників і свідків подій 1938–1944 рр. – українських мешканців кожного населеного пункту Володимир-Волинського р-ну, а також архівні документи.

Ключові слова: Друга світова війна, Володимир-Волинський р-н, картографування статистики загиблих українців.